

LJEKARNIŠTVO U FRANJEVAČKIM SAMOSTANIMA PROVINCIJE SVETIH ĆIRILA I METODA - VII

B. Tomašić*

FRANJEVCI U KLANJCU

UVOD

Kako sam u tekstu o Krapini najavio, nastavljam s pisanjem o drugom samostanu u sjeverozapadnom dijelu središnje hrvatske, a to je samostan u Klanjcu, koji ima svoje značenje i vrijednost. Samostan Provincije sv. Ćirila i Metoda uvijek je bio uz samu zapadnu granicu hrvatske zemlje u lijepom pjesnički ugodnom zagorskom kraju. Danas dijeli štajersku Sloveniju od Hrvatskog zagorja.

Pisati o dijelu povijesti u Lijepoj Našoj smatram potrebitim kako bismo se upoznali s onima (pišem prvenstveno o dijelu manje poznate ljekarničke djelatnosti) koji su u davnim stoljećima bili humanisti i pomagali ljudima u krajevima gdje su djelovali. Vraćati se u prošlost bilo bi besmisleno, kad čovjek ne bi živio u sadašnjosti i sanjao o budućnosti. Bilo bi i bezvrijedno, kad bi vrijeme sve odnosilo, kad ne bi postojalo nešto više što priječi da naši doživljaji ne odlaze.

Moje nastojanje da pišući o prošlosti franjevačkih samostana i kulturnom-humanitarnom djelovanju njihovih stanovnika-franjevaca, uvjetovano je isključivom željom: upoznati što više ljekarničkih djelatnika (i drugih čitatelja) o dokazu humanosti, izvora kulture i stvaralaštva unutar samostanskih zidina.

Nastojim drugima prikazati život i djelovanja nepoznate braće franjevaca na različitim mjestima i u različitim životnim okolnostima isključivo sa željom: približiti nam njihovu humanost, kulturu i stvaralaštvo, a posebno da se ne zaborave imena mnoge i braće ljekarnika i ranarnika.

Svaki je čovjek važan jer je sposoban za stvaranje ljudskih vrijednosti, koje su općenite, vrijede za sve.

Svaki je čovjek biće koje misli, sposoban je zauzeti svoj stav, ne želi biti predmet, programirani stroj, broj za tuđi kapital.

Nastavljajući pisanje o samostanskom ljekarništvu u Klanjcu poslije Krapine dolazim do poveznice sa samostanima u Jastrebarskom, Samoboru, Kotarima, Mariji Gorici, Remetincu i Kostajnici.

* Božidar Tomašić, farmaceutske tehničar

Ono što ih izravno povezuje - osim što jesu ili su bili (Marija Gorica, Remetinac) franjevački samostani - djelovanje je obitelji Bakač Erdödy koja je tijekom nekoliko generacija, čvrsto povezana s franjevcima. Oni su bili donatori koji su darovali zemlju, ali i novac.

Pomaganjem u osnivanju samostana pridonosili su franjevačkoj djelatnosti - duhovnosti, kulturi, a tu je i ljekarništvo, i zato smatram da je u kratkim crtama potrebno nešto reći o toj obitelji.

B.T.¹

OBITELJ ERDÖDY

Izvorno su Mađari i zvali su se Bakači (Bakocz), potom su se po selu Erdöd prozvali Erdödy, a plemstvo su postigli 1459. Erdödy su se prozvali početkom 16. stoljeća, kad su se obogatili, zahvaljujući naj- više ostrogonskom nadbisku- pu i kardinalu Tomi Bakaču, koji je u zapadnoj Mađarskoj stekao vlastelinstvo Monyoro- kerek, a u Kraljevini Slavoniji i Moslavini (Mons Claudii), Cesargrad, Okić, Jastrebarsko, Zelinu, Kutinu, Dijanovac i Plovdin.

Kardinal Tomo Bakač de Erdödy, ostrogonski nadbiskup, nakon smrti zagrebačkog bi- skupa Luke Beretina upravlja zagrebačkom biskupijom od 1511. do 1518.

Nikola I. Bakač de Erdö- *Grob Sigismunda Erdödyja u kripti crkve izrađen od kositra,*
dy, kardinalov brat, ima sina
foto: N.V., 2011.

¹ Počevši ovo pisanje, koje sam namijenio prvenstveno farmaceutskim tehničarima, nisam očekivao da će tekstovi u časopisu, a poglavito objavljeni na web stranicama našeg društva pobuditi zanimanje i drugih ljekarničkih i zdravstvenih radnika, koji su tražili podatke o izvorima, pronalazi- li - fotokopirali i slali materijale, javljali o svojim spoznajama ili su postavljali pitanja kada će moći pročitati podatke o samostanima koji njih posebno zanimaju.

Petra I. Nakon smrti kardinala Tome Bakača de Erdödyja 11. lipnja 1521. sve njegove posjede naslijedio je Petar I. Erdödy, kardinalov sinovac, koji je u obiteljski naslov unio i ono »moslavački knez« (Erdödy de Monyorokerek perpetuus Comes Montis Claudii). On poziva franjevce na svoj posjed iznad Samobora, kad su 1531. godine protjerani iz Samobora, te im predaje svoju zavjetnu kapelu svetoga Leonarda, opata (Kotari), i gradi samostan.

Njegovom smrću 1543. sve obiteljske posjede preuzima njegov sin Petar II. (hrvatski ban od 1557. do 1567.). On sa ženom, rođenom Tahy, ima Petra III., koji osniva hrvatsku granu porodice Erdödy. Njegov sin Petar IV. ima sina Nikolu II., koji osniva samostan u Klanjcu s bratićem Sigismundom, i Wolfganga, koji ima sina Nikolu III. (banski namjesnik od 1670. do 1680. i ban od 1680. do 1694. - sudjeluje u gušenju Zrinsko-Frankopanske urote). Nakon oslobođenja Kostajnice 1688. Nikola III. Erdödy, hrvatski ban, dovodi franjevce u Kostajnicu 1690.

Sin Nikole III. - Nikola IV. - umire s petnaest godina 1706., kao posljednji potomak hrvatske grane porodice Erdödy. -

Drugi sin Petra II. - Toma Bakač de Erdödy (ban od 1584. do 1594. i od 1608. do 1614. - pobjednik bitke kod Siska 22. lipnja 1593.) ima sina Sigismunda (ban od 1627. do 1639.), koji umire bez potomaka 1639., osniva samostan u Klanjcu zajedno sa svojim bratićem (Nikolom II.) i dovodi franjevce u Klanjec iz Radakova.

Sigismundova žena Ana Marija, rođena Keglević, omogućila je dolazak franjevaca iz Zagreba u Krapinu 1641.

Mađarsku granu porodice Erdödy osniva drugi sin Tome Erdödyja Kristofor (Krstó), koji ima Emerika, Đuru i Gabrijela.

Đuro Erdödy sa svojom ženom Elizabetom, rođenom Bačani, obnavlja franjevački samostan u Remetincu.²

POVIJESNE CRTICE O KLANJCU

POLOŽAJ

Rijeka Sutla koja izvire na južnim obroncima Maceljske gore, ispod Prevoja, a u Savu se ulijeva nedaleko od Savskog Marofa, zapadna je granica područja između Save i Drave do Srijema, što se od 13. do 19. stoljeća naziva Kraljevina Slavonija, a danas dijeli štajersku Sloveniju od Hrvatskog zagorja.

Dolinom Sutle prolazila je rimska cesta, a danas obostrano vijugaju dvije ceste i željeznička pruga (koja nije u funkciji desetak godina). I tu između Bizeljske i Klanječke gore, ispod ruševina sredovječnog Cesargrada smješteno je zagorsko naselje Klanjec.

² P. Cvekan, 1983., 21

IME

U starim zapisima današnji se Klanjec bilježi različito. Najčešći nazivi su: Klanecz, Klanicz, Klanacz, a njemački Klanz, Klaniz, Glans, a po tome i latinski: Clanicium, Clancia ili Klanicium. U svim tim zapisanim nazivima osnovno je ipak Klanec i Klanac, što pokazuje da je naziv naselja Klanjec uvjetovao sam položaj njegova smještaja.

U starom latinskom opisu Klanjca vrlo lijepo se tumači zašto se to naselje ispod Cesargrada zove Klanjec. Pisac kaže: "Kad se iz doline penješ na brdo ili se spuštaš u dolinu, vrlo dobro se veli — iz klanca se uspinješ ili se u klanec spuštaš. A u hrvatskom jeziku klanec označava i mjesto među brdima, iz kojega se na brdo moraš uspinjati ili u koje se iz brda moraš spuštati. Ovo pak za Klanjec posebno vrijedi, jer - ideš li iz Klanjca prema sjeveru u župu Tuhelj ili na jug k Sutli ili na istok prema Strukovcu, moraš se ili penjati ili spuštati. No, Klanjec se možda tako zove i stoga jer u hrvatskome klanec znači također neki put, osobito kolni, tako među ogradama i bregovima stisnut, pun graba i blata, da se i za ljetnih mjeseci kolima i životinjama njime teško može proći. To pak posebno vrijedi za mjesto Klanjec - na koju god se stranu okreneš«.³

GOSPODARI CESARGRADA I KLANJCA

Današnji Klanjec nalazi se ispod ruševina staroga kaštela Cesargrada, koji na visini od 511 metara gospodari dolinom Sutle i pruža divan vidik cijeloga Zagorja. Na štajerskoj strani nalazi se gotovo na istoj visini Bizeljske gore stari sačuvani kaštel Königsberg ili, kako ga u Klanjcu zovu, Kunsperg.

Kao povijesno sigurni gospodari Cesargrada spominju se tek u 14. stoljeću grofovi celjski. Kralj Sigismund 1399. dodjeljuje celjskom grofu Henriku II. zagorsku županiju s Krapinom, Loborom, Oštrcom, Belcem, Trakošćanom, Lepoglavom i Cesargradom kao i sa svim pripadajućim selima, i ostaje u njihovom posjedu do nasilne smrti Ulrika Celjskog 1456.⁴

Čeh Ivan Vitovac - kao hrvatski ban - dobije od kralja Matije Korvina darovnicom 18. svibnja 1463. županiju zagorsku s gradovima Krapinom, Loborom, Oštrcom, Vinicom, Trakošćanom, Kostelom, Cesargradom i Kamenicom.⁵ U idućim desetljećima Cesargrad mijenja vlasnike temeljem obiteljskih nasljeđivanja i sudskih parnica, te tako dolazi u posjed kardinala Tome Bakača Erdödyja (umro 11. lipnja 1521.), a on Cesargrad s posjedima namjenjuje sinovcu Petru Erdödyju, po kojemu je zatim cesargradsko vlastelinstvo s kaštelom Cesargradom ostalo porodici Erdödy.⁶

³ P. Cvekan 1983,13/14

⁴ Enciklopedija hrvatske povijesti i kulture, 1980., 56

⁵ P. Cvekan, 1983., 16 P.

⁶ Cvekan, 1983., 17

To je vrijeme ratova s Turcima, koji su prodirali u hrvatske krajeve na putu u Europu. Naši stari su pobjedama nad napadačima narodnom predajom prenosili razne događaje, od kojih je najpoznatija bitka kod Đurđevca i pobjeda »picoka«.

Nešto slično u vezi s Turcima pripovijedaju stari u Klanjcu. Kažu: - Kad je neki paša turski došao pod Cesargrad, pa se utaborio na "Velikom travniku«, da zaprijeti braniteljima Cesargrada, uzeo je u ruke pečena pijetla, počeo ga na očigled branitelja Cesargrada sjeći na komade i pri tome se groziti, da će jednako tako, ako mu se Cesargrad ne preda, raskomadati i njihove branitelje. U taj čas na Cesargradu je grunuo top, a topovsko zrno je raznijelo i pijetla i pašu. Na to su se Turci tako prepali, da su smjesta pobjegli.

Ako nije istinito, dobro je smišljeno. Narodna predaja, redovito ponešto iskrivljena, ipak ima utemeljenosti i povijesne podloge.

Ne smije se omalovažiti!

Pod konac 17. stoljeća kaštel Cesargrad završava svoju povijesnu ulogu. Slavni ban Toma Bakač Erdödy, koji se proslavio uspješnom bitkom kod Siska, 22. lipnja 1593. gdje je zaustavio tursko osvajanje, shvatio je da nastaju mirnija vremena za »ostatke ostataka hrvatskog kraljevstva«. Donosi odluku i napušta kaštel Cesargrad i na ravnici ispod Klanjca podigne novi, prostraniji i udobniji dvorac, koji dobiva ime »Novi dvori« ili »Klanječki novi dvori«.

Taj dvor južno od Klanjca, zasnovan još na renesansni način s prekrasnim renesansnim portalom, označen je grbom vlasnika i godinom 1603.⁷

Novi dvori su posebno zanimljivi i povjesničarima arhitekture jer u njegovoj gradnji ima elemenata baroka, i to nekoliko godina prije Beča (1610.)

Kako je to i vrijeme pohoda turskih konjičkih postrojba, narod s područja Like i Krbave bježi na sjever, svoju pozornost privukao je podatak o prezimenima starosjedilaca i došljaka u selo Klanjec, *Navode* se u Klanjcu 1696. ova prezimena starosjedilaca: — Kralj, Šurina, Kutina, Hrbut, Lovrina, Staničar, Barber, Čukac, Jurčić, Martinčić, i došljaka: — Murjak, Lazar, Homotar, Kranjec, Blažinčić, Kiriničić, Klemenec, Ljubić, Kuštek, Čukac, Milčić, Jančak, Zidar, Vogić, Rizić, Pase, Lovreček, Farčić, Hrestek, Mraz, Obrez, Stih, Medvedec, Martičić, Ciglar i Kralj.⁸

DOLAZAK FRANJEVACA U KLANJEC

Teška vremena početkom 16. stoljeća uvjetovala su diobu Bosanske vikarije na dva dijela: na franjevačke samostane s područja Hrvatske i na manji dio franjevačkih samostana s područja Bosne, pod upravom turske sile. Te dvije vikarije je papa Leon X. svojim pismom »Ite et vos« proglasio 29. svibnja 1517. samostalnim provincijama i obje su dobile službenu provincijsku upravu. Provincija Bosna Hrvatska proteže se na području Kraljevine Hrvatske, to jest od rijeke Zrmanje i Une na Savu, Savom do

⁷ P. Cvekan, 1983., 18

⁸ P. Cvekan, 1983., 25

Kranjske granice i Jadranskim morem od Istre do ušća Zrmanje. Sastavljaju je tri kustodije:

Trsatska sa samostanima: Trsat, Senj, Klis, Solin, Skradin, Karin, Zvonigrad i Knin.

Cetinsku sa samostanima; Cetine, Zrin, Otočac, Hrastovica, Bihać, Krupa, Slunj, Steničnjak, Otočac, Bijela Stijena i Sisak.

Krbavsku sa samostanima: Krbava, Modruš, Brinje, Udbina i Jajce.⁹

Učestale turske provale na području Like, Krbave sve do Senja i Trsata razlogom su, da su nestali svi samostani osim Senja, Trsata i Modruša. Pod naletima pljačkaških pohoda konjaničkih turskih sastava narod je s područja Like i Krbave masovno bježao na sjever, zajedno s franjevcima.

Franjevcima s područja Like i Krbave dopustio je kralj Ferdinand 1540. prenijeti i skloniti u sjeverne dijelove Hrvatske neke samostanske dragocjenosti, arhivsku građu i dio namještaja iz ugroženih samostana. Franjevci Provincije Bosne Hrvatske nađoše utočište i kod plemića sjeverne Hrvatske. Godine 1517. došli su u područje Zagreba, gdje im je susedgradski gospodar Petar Silaj ili Selul dodijelio župnu crkvu sv. Vida u Brdovcu. Kad su se toj Silajevoj odluci odlučno usprotivili zagrebački biskup Simon I. Bakač Erdödy, Petar Silaj je franjevcima Bosne Hrvatske podigao 1529. samostan i crkvu u čast svetom Petru na svome imanju Marija Gorica.¹⁰

Među samostanima Provincije Bosne Hrvatske na području zagrebačke biskupije uz samostan u Mariji Gorici iznad Brdovca spominje se i samostan svetoga Antuna (domaći narod to zove 'Jantunovo') u mjestu Radekovu, koji se tamo nalazi početkom 17. stoljeća.

Samostanska crkva sv. Antima u Radekovu bila je prilično velika i imala je pet oltara, a samostan je sagrađen s 13 soba. Tu je stalno boravilo devet franjevac — pet svećenika i četiri brata pomoćnika.¹¹

Napuštanje svoga izvornog mjesta u Radekovu i premještenje samostana Manje braće od opsluživanja desetak kilometara sjevernije u Klanjec, gotovo je potpuno izbrisalo povijesne podatke o dolasku bosanskih franjevac u ove krajeve i osnivanju i gradnji samostana u Radekovu.¹²

Iznad ulaznih vrata južnoga krila samostana u Klanjcu nalazi se grb porodice Erdödy i latinski natpis: 'Fundatores' — utemeljitelji. Tako su franjevci vidljivo istaknuli zahvalnost Sigismundu i Nikoli Bakaču Erdödyju, za postojanje svoga samostana i crkve u Klanjcu, koji su izdali zajedničku darovnicu na dan 3. veljače 1630. kojom su se obvezali da će u čast seravskom svetom Franji, uz dodjeljivanje materijalnih sredstava te brigom i radom sagrađiti samostan.¹³

⁹ Mandić D., 1968., 149

¹⁰ P. Cvekan, 1983., 29/30

¹¹ P. Cvekan, 1983., 36 P.

¹² Cvekan, 1983., 31 P.

¹³ Cvekan, 1983., 41

Izvorni dokumenti o gradnji samostana nisu sačuvani i vjerojatno su stradali u požaru 31. ožujka 1716. godine.

Današnji samostan izgleda kao i izvorni jer je podignut poslije požara 1716. na istim temeljima.¹⁴

Pogled na današnji samostan, 27. 2. 2011., na slici: Ana R., Marija Ž., Branka K. i Miroslav M. -posjet HDFT-a, foto:N.V., 2011.

Već 17. listopada 1632. uprava Provincije Bosne Hrvatske postavlja predstojnika samostana, što znači da nije uređeno sve što treba imati jedan samostan, te u njemu žive 2 svećenika i 1 brat pomoćnik. Godine 1644. uprava donosi odluku o nastavku gradnje i 1658. samostan ima gvardijana, što je dokaz da je samostanska zgrada zajedno s crkvom tako podignuta i uređena da se može provoditi zajednički život braće.¹⁵

DJELOVANJE FRANJEVACA

Kao što se moglo zapaziti, na temelju dosadašnjih prikaza djelatnosti franjevac a u prošlim tekstovima, franjevački red nije isključivo svećenički niti isključivo laički.

¹⁴ A. Horvat, 1979., 23

¹⁵ P. Cvekan, 1983., 44

U redu nema razlike jer žive po istim pravilima, zajednički provode pravila reda - samostanski život.

Svećenici svoju dušobrižničku zadaću uvijek obnašaju uz suglasnost mjesnog biskupa. U redu je tako od osnutka, te i sam sv. Franjo traži da - ako im negdje (biskupi) zabrane djelovanje - odu u druga mjesta i zemlje.

U povijesti od dolaska u naše krajeve bilo je protivljenje i zabrana, tako da su i pape morali pisati pisma upozorbe biskupima.

U Klanjcu su u relativnom miru pomagali župnicima (župa Tuhelj) sve do 1790. kada postaju župa odlukom biskupa Maksimilijana Vrhovca iz 1789. godine.¹⁶

Po odredbama vrhovne uprave reda sve provincije morale su urediti školstvo za obrazovanje svojih budućih svećenika. Školovanje je trajalo nakon pripreme (novicijata) šest godina. U Klanjcu je 1706. otvoren provincijski studij filozofije i redovito djelovao do 1783. kada car Josip II. zabranjuje redovničke studije.

Uz obrazovanje svoje braće, franjevci sudjeluju svugdje, pa i u Klanjcu u obrazovanju naroda. Kada je točno počelo franjevačko obrazovanje puka u Klanjcu - tema je za povjesničare školstva u Hrvatskoj. Ima pisanih tragova koji se mogu povezati s obrazovanjem već 1629. te ponovno 1776. godine.

Pisani trag nalazi se u pismu Antuna Kukuljevića (vrhovnog ravnatelja škola u Hrvatskoj) od 1. listopada 1840. upućenom franjevačkom provincijalu, od kojega traži da franjevci sagrade školu i odrede dva učitelja. Današnja politika slabo plaćenih učitelja ima svoje povijesne korijene jer u tom pismu A. K. piše: "...neka se zatraži umjerena, nikako previsoka godišnja plaća."

Škola je proradila u samostanu 1. rujna 1841. s prvim učiteljem p. Fortunatom Horvatom (r. 1803. u Varaždinu).¹⁷

SAMOSTANSKA LJEKARNA I BRAĆA RANARNICI

Uz obrazovnu djelatnost svoje braće i briga o zdravlju upisana je u pravila reda, te provincija nije zanemarila svojoj bolesnoj i oslabljenoj braći osigurati zdravstvenu zaštitu.

Godine 1752. imala je 19 sposobnih - braću ranarnike i ljekarnike.

Bili su uglavnom stranci, koji su stupili u franjevački red kao već gotovi ranarnici.

Kako je u klanječkom samostanu od 1706. do 1781. postojao redoviti studij filozofije, samostanska zajednica je polovicom 18. stoljeća imala 15 braće svećenika, 5 do 7 braće klerika i 5 braće pomoćnika, 27 članova u samostanu. Tu je potreban brat ranarnik, a uz to i mala privatna ljekarna. Godine 1749. u samostanu je podignuto i nemoćište.

Ljekarna se nalazila u jednoj sobi u prizemlju južnog samostanskog krila. Prvi put se pismeno spominje da je 1767. godine za potrebne materijale u ljekarni izdano

¹⁶ P. Cvekan, 1983., 109-116 P.

¹⁷ Cvekan, 1983., 122-127

72 fl. Nabava različitih ljekarničkih posuda spominje se 1770. Godine 1771. Ljekarna je obnovljena.

Oko 1780. godine Ljekarna je zapuštena i nabavlja se vrlo malo potrebnih trava jer nedostaje potrebna milostinja za kupnju tih stvari.

Godine 1782. potrebne stvari za Ljekarnu stajale su 60 fl. Sljedeće 1783. godine piše kroničar samostana: »Apoteka gotovo ispražnjena vraćena je u ispravno stanje. Za materijale i Ljekarničke knjige izdano je 175 fl.«. I 1784. je »za Ljekarničke materijale izdano 73 fl 36 seksera«. Ljekarnički materijali su nabavljeni i 1787. godine.

Za djelovanje samostanske Ljekarne u Klanjcu vrijede propisi koje je odredila uprava Hrvatsko-Kranjske provincije za sve samostane, gdje postoji brat ranarnik i privatna - mala Ljekarna. Ranarnici su mogli pomagati bolesnima izvan samostana, napose dobročiniteljima samostana i siromašnima, ali uvijek tako da ne bude na štetu samostanskoj bolesnoj braći. I lijekove su mogli davati, ali uz napomenu, da to ne bude na štetu samostana, koji je lijekove nabavljao i plaćao.¹⁸

Sigurno je neki brat ranarnik djelovao u samostanu Klanjec i prije 1742. godine. Pisana svjedočanstva u samostanskom arhivu dopuštaju sastaviti neprekinuti redosljed braće ranarnika od 1742. do 1804. godine, što je i više nego značajno za povijest zdravstvene službe - ne samo za samostan u Klanjcu nego i mnogo šire. Neka današnje generacije djelatnika u Ljekarništvu barem pročitaju njihova imena i prezimena, kad podataka o njihovom školovanju zasad nemam.

Osim ranarnika koji su upisani u kroniku samostana, J. Barle ponašao je u drugim dokumentima i tri ranarnika koji su djelovali u Klanjcu oko 1735. - Lasari fra Baltazar, Jeros fra Franjo i Steil fra Nikola.

U klanječkom samostanu su djelovali kao ranarnici i Ljekarnici:

PALSH fra MARTIN, 1742. - 1746. i 1753. kirurg

LAUBER fra MARIOFIL, 1744. kirurg,

HUEFFSMIDT fra LEOPOLD, 1752. kirurg,

RÖZZER fra JAKOBON, 1753.- 1755. i 1757. - 1760. kirurg,

TÜRК fra BENICIJE, 1754. i 1757. kirurg,

BEATO fra IZAAK, 1755. kirurg,

BENICIJE fra TÜRК, 1757., kirurg

WIEDERMANN fra FRATERNO (novak), 1758. kirurg,

SCHROFF fra BALTAZAR, 1759. - 1760., i 1766., kirurg,

LAUTER fra MARIOFIL, 1766., kirurg

LIPPOLT fra SALAMON, 1768. - 1770., kirurg,

MEISNER fra KONSTACIJE, 1768. - 1769. i 1783. - 1784.,kirurg,

ČEBUL fra GAUDENCIJE, 1770., Ljekarnik,

EFFNER fra AGAPIT, 1770., kirurg

ZALOKAR fra DEOGRACIJE, 1771., kirurg-apotekar,

SCMITTER fra SACERDOS, 1771. - 1773., Ljekarnik

HÖSS fra ARZENIJE, 1776. - 1781. i 1784. kirurg,

DELLER fra PANTALEON¹,1785. - 1795.,i 1803. - 1804. kirurg.

¹⁸ P. Cvekan, 1983., 128

Poslije 1808. Ljekarne nema više u samostanu.
MÖCHULLER fra FILIP, 1817. kirurg,
KLAMHERER fra SEVERIN, 1782., kirurg.¹⁹

SAMOSTANSKA KNJIŽNICA

Unutrašnjost knjižnice, foto: B.T., 2008.

Da su samostanska braća ranarnici i ljekarnici imali prikladno medicinsko i ljekarničko znanje svjedoči bogati knjižni fond iz područja medicine - 67 stručnih medicinskih knjiga. Knjižnica je prilikom boravka (2008.) bila složena u dvije prostorijske s izloženim najvrednijim crkvenim primjercima, ali nije bila sređena kartoteka.²⁰

Među knjigama ima rijetkih vrijednih primjeraka na kojima su braća upisali svoje ime - kao svojinu.

¹⁹ P. Cvekan, 1983., 129

²⁰ *Kako tada nisam našao sve knjige iz područja ljekarništva (Receptorij samostanske ljekarne-rukopis), u jednom od sljedećih brojeva dopunit ću ovaj popis jer je boravak u knjižnici moguć samo kada je vanjska temperatura visoka. Unutra se i tada radi u toploj odjeći.*

Posjet članova HDFT-a knjižnici 2011., na slici: Ana R., Helena M., Zdenka T., Verica B., Marija Ž. i Štefica K., foto: N.V., 2011.

Najveći broj svojih knjiga imao je SCHROFF fra BALTAZAR: **Georgius Golman**, Chirurgiae tripartita flora, 1680.
Johanes van Horne, Klcinc Kunst oder Kurze Anleitung zur Wund-Artzney, 1679.

Naslovna stranica knjige J. H. Jungken, foto: B.T., 2008.

Johan Hellfrich Jungken, Wohlunterrichtender sorgfältige Medicus, 1726.

Adrian a Mynsicht, Sehalsz - und Rüstkammer, das ist eine sonderbare Art und Weise, wie man die ausserlesenste und geheimste Artzney- Mittel (..) verterdigen soll, 1713.

Heinrich Skreta fon Schotman, Gott hilf gnädig! Kurzer bericht fon de allgemainen ansteckenden Lagersucht, das ist fon dem giftigen und hizigen haubt-hals-brust-magen und bauch-wehe mit und one fleken, 1685.

Dr. Christian Weissbach, Wahrhaffte und gründliche zur aller dem Menschlichen Liebe zustossender Krankheiten, 1725.

D. Joh. Jacob Woyt, Abhandlung aller im menschlichen Leibe vorfallendon-Krankheiten, 1735.

Knjige DELLER fra PANTALEON:

Joh. Hunczovsky, Anweisuun zu chirurgischen Operationen, 1785.

Joseph Jacob Plenk, Anfangsgründe der Geburtshilfe, 1781.

Pharmacopeaea austriaco provincialis, 1788.

Joseph J. Plenk, Lehre von den venerinschen Krankheiten, 1780.

RÖZZER fra JAKOBON, potpisao se na knjige:

Franz Balt. von Lindern, Medicinscher Passepar-tout oder Hauptschlüssel aller nud jeder Krankheiten des menschlichen Leibes, 1739.

J Allen, Synopsis universae Medicinae practicae Sive doctissimorum vironim de Morbis eorumque causis ac remediis judicia, 1742.

Anton von Strörck, Medicinisch-praktischer Unterricht für die Feld-und Landwundärzte, 1786.

Među vlasnicima knjiga nalaze se braća koja nisu nađena u rasporedu ranarnika od kada su se zapisivale dužnosti, 1742., ali su najvjerojatnije obavljali tu zadaću, a to su:

LASARI fra BALTAZAR godine 1735. na knjizi

Christof Glaser. Chimischer Wegweiser d. i. sichere Anweisung zur chimisehen Kunst, darinnen durch einen kurtzen Weg und leichte Handgriffe gewiesen wird, wie man allerleyen Artzneyen durch die Chimie bereiten Kann, izdano u Jeni 1677. - prijevod s francuskog,

Naslovna stranica knjige F. B. v. Lidern, foto: B.T., 2008.

JEROS fra FRANJO na knjizi

Franz Balt. von Lindern, Der grundmassige chirurgische Schlüssel (...) 1742.

STEIL fra NIKOLA

x x x Kurze Beschreibung und Heilungsart der Krankheiten, welche am öftersten in dem Feldlager beobachten werden

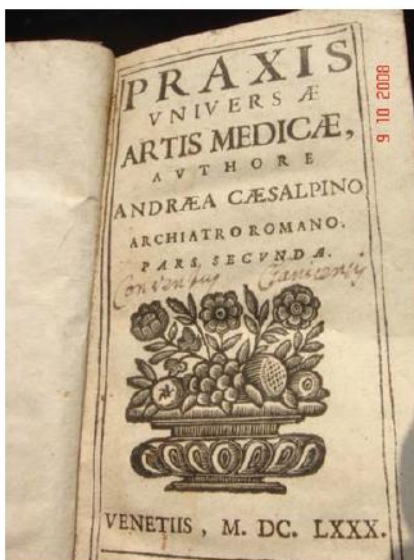
Vlasništvo RÖZZER fra JAKOBA, jesu knjige

Franz Balt. von Lindern, Medicinscher Passepar-tout oder Hauptschlüssel aller nud jeder Krankheiten des menschlichen Leibes, 1739.

J. Allen, Synopsis universae Medicinae practicae Sive doctissimorum vironim de Morbis eorumque causis ac remediis judicia, 1742.

MEISNER fra KONSTACIJE, potpisuje se na knjigu

D. Job. August Oehmen, Expediter Feld-Chirurgus geschickter Kriegs-Hospital-Medicus und erfahrener Feld-Apotheker, 1750.²¹

Naslovna stranica knjige A. Cæsalpino, foto: B.T., 2008.

Tu je i knjiga autora **Andæa Cæsalpino**, Praxis universæ Artis Medicæ, 1680., ali na toj knjizi upisano je rukom "samostan Klanjec"

Sačuvana kulturna baština franjevačkog samostana vrijedan je prilog medicinskoj zaštiti stanovništva u Klanjcu i okolici u 18. stoljeću.

Franjevačka deviza: »Ne samo sebi živjeti nego i drugima koristiti!«

Franjevci su u Klanjcu svjedočili od svog dolaska, a svjedoče i danas.

²¹ P. Cvekan, 1983., 130-131

LITERATURA

- Barle J. 1907., Ranarnici i ljekarnici iz franjevačkog reda, separat iz "Liječničkog vjesnika", Zagreb
- Cvekan P., 1983., Franjevački samostan u Klanjcu, Klanjec
- Mandić D., 1968., Franjevačka Bosna, Rim
- Enciklopedija Hrvatske povijesti i kulture, 1980., Školska knjiga, Zagreb
- Horvat A., 1979. Pregled spomenika kulture s područja općine Klanjec, Zagreb

IZVORI

- Arhivska građa iz ostavštine p. Paškala Cvekana
- Šematizam hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, 1992.
- Hoško F. E., Franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj